

Yüksək Texnologiyalar Parkı MMC

31 dekabr 2015-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı**

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	1
Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat	2
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	3
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat	4

Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1	Giriş.....	5
2	Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti	5
3	Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi	6
4	Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr	13
5	Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi.....	13
6	Yeni Uçot Qaydaları	14
7	Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar.....	16
8	Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	17
9	Əsas Vəsaitlər	18
10	Debitor Borcları	19
11	Mal-Material Ehtiyatları	19
12	Nizamnamə Kapitalı	19
13	Kreditor Borcları	20
14	Gəlirlərin Kateqoriyalar üzrə Təhlili	20
15	İnzibati və Sair Əməliyyat Xərcləri.....	20
16	Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər.....	21
17	Maliyyə Aktivləri və Maliyyə Öhdəliklərinin Əvəzləşdirilməsi.....	21
18	Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi.....	21
19	Ədalətli Dəyər haqqında Açıqlamalar.....	24
20	Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi.....	25

Müstəqil Auditorun Hesabatı

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC-nin Səhmdarları və İdarə Heyətinin nəzərinə:

Biz “Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC-nin (“Cəmiyyət”) 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarından, eləcə də əsas uçot siyasətlərinin qısa xülasəsindən və digər izahedici məlumatlardan ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit əsasında həmin maliyyə hesabatları üzrə rəy bildirməkdir. Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Həmin Standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, auditə mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot ehtimallarının əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Bizim fikrimizə, hazırkı maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Digər məsələlər

Cəmiyyətin 31 dekabr 2014-cü və 31 dekabr 2013-cü il tarixlərində tamamlanan il üzrə maliyyə hesabatları digər audit şirkəti tərəfindən yoxlanılmış və həmin maliyyə hesabatları üzrə 27 may 2015-ci il və 30 may 2014-cü il tarixlərində müsbət rəy bildirilmişdir.

1 avqust 2016-cı il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014 (dəyişdirilmiş)	1 yanvar 2014 (dəyişdirilmiş)
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
AKTİVLƏR				
Uzunmüddətli aktivlər				
Əsas vəsaitlər	9	7,642,361	3,150,412	428,605
Qeyri-maddi aktivlər	9	27,308	13,085	-
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		7,669,669	3,163,497	428,605
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları	11	8,432	-	-
Debitor borcları	10	22,095	1,077,311	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8	182,274	83,839	82,293
Cəmi cari aktivlər		212,801	1,161,150	82,293
CƏMİ AKTİVLƏR		7,882,470	4,324,647	510,898
KAPİTAL				
Nizamnamə kapitalı	12	50,000	50,000	50,000
Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər		9,587,777	5,831,619	950,000
Yığılmış zərər		(2,569,127)	(1,558,951)	(489,102)
CƏMİ KAPİTAL		7,068,650	4,322,668	510,898
ÖHDƏLİKLƏR				
Cari öhdəliklər				
Kreditor borcları	13	813,820	1,979	-
Cəmi cari öhdəliklər		813,820	1,979	-
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		813,820	1,979	-
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		7,882,470	4,324,647	510,898

1 avqust 2016-cı il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

_____
Seymur Ağayev
Direktor

_____
Anar Qarayev
Baş mühasib

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC
Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	2015	2014 (dəyişdirilmiş)
Gəlirlər	14	64,824	33,628
Ümumi mənfəət		64,824	33,628
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	15	(1,075,000)	(1,103,477)
Vergidən əvvəlki zərər		(1,010,176)	(1,069,849)
İL ÜZRƏ ZƏRƏR		(1,010,176)	(1,069,849)
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU ZƏRƏR		(1,010,176)	(1,069,849)

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

	Nizamnamə kapitalı	Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər (dəyişdirilmiş)	Yığılmış zərər (dəyişdirilmiş)	Cəmi kapital
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>				
31 dekabr 2013-cü il tarixinə əvvəlki hesabata görə qalıq	50,000	-	-	50,000
Yenidən təsnifləşdirmələr və düzəlişlər	-	950,000	(489,102)	460,898
1 yanvar 2014-cü il tarixinə düzəliş edilmiş qalıq	50,000	950,000	(489,102)	510,898
İl üzrə zərər	-	-	(1,069,849)	(1,069,849)
2014-cü il üzrə cəmi məcmu zərər	-	-	(1,069,849)	(1,069,849)
İnvestisiyalar üçün dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	-	3,749,933	-	3,749,933
YT Parkın saxlanması üçün dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	-	1,131,686	-	1,131,686
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	50,000	5,831,619	(1,558,951)	4,322,668
İl üzrə zərər	-	-	(1,010,176)	(1,010,176)
2015-ci il üzrə cəmi məcmu zərər	-	-	(1,010,176)	(1,010,176)
İnvestisiyalar üçün dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	-	2,868,397	-	2,868,397
YT Parkın saxlanması üçün dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	-	938,728	-	938,728
2015-ci il üzrə YT Parkın saxlanması üçün ayrılmış, istifadə edilməmiş məbləğin geri qaytarılması	-	(32,812)	-	(32,812)
2014-cü il üzrə YT Parkın saxlanması üçün ayrılmış, istifadə edilməmiş məbləğin geri qaytarılması	-	(18,155)	-	(18,155)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	50,000	9,587,777	(2,569,127)	7,068,650

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat

	2015	2014
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Vergidən əvvəlki zərər	(1,010,176)	(1,069,849)
Düzəlişlər:		
Əsas vəsaitlərin amortizasiyası	9 141,715	111,285
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası və dəyərsizləşməsi	9 6,277	479
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti	(862,184)	(958,085)
Debitor borclarında azalma/(artım)	(14,579)	-
Mal-material ehtiyatlarında azalma/(artım)	(8,432)	-
Kreditor borclarında artım	22,367	1,979
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklər	(644)	1,979
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri	(862,828)	(956,106)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Digər qeyri-maddi aktivlərin alınması	9 (20,500)	
Əsas vəsaitlərin alınması	9 (2,774,395)	(3,923,967)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri	(2,794,895)	(3,923,967)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		
Xalis Hökumət subsidiyaları	3,756,158	4,881,619
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri	3,756,158	4,881,619
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8 83,839	82,293
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8 182,274	83,839

1 Giriş

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC-nin (“Cəmiyyət”) 31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üçün hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti. “Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 noyabr 2012-ci il tarixli Fərmanına əsasən təsis edilmişdir. Cəmiyyət iqtisadiyyatın davamlı inkişafını və rəqabət qabiliyyətinin artırılmasını, müasir elmi və texnoloji nailiyyətlərə əsaslanan informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sahələrinin genişləndirilməsini, elmi tədqiqatlar aparılmasını və yeni informasiya texnologiyalarının işlənməsi üzrə müasir komplekslər yaradılmasını təmin etmək məqsədi ilə təsis edilmişdir.

Cəmiyyətin bəzi mühüm funksiyaları aşağıdakılardır:

- texnoparkın fəaliyyətinin təşkili, idarə edilməsi və inkişafı ilə bağlı tədbirlər görür;
- texnoparkın infrastrukturuna xidmət göstərir, onun normal fəaliyyətini təmin edir, cari və əsaslı təmirini həyata keçirir;
- texnoparkın fəaliyyətini təşviq edir, texnoparkda innovasiya məhsulunun və yüksək texnologiyaların hazırlanması, işlənilməsi və təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə elmi tədqiqatların və təcrübə-konstruktor işlərinin həyata keçirilməsi ilə bağlı hüquqi və fiziki şəxslərlə danışıqlar aparır və onları cəlb edir;
- texnoparkın rezidentlərinin və inkubatorun rezidentlərinin qeydiyyatını aparır, habelə onların reyestrini aparır;
- texnoparkın və inkubatorun rezidentlərinə qeydiyyat şəhadətnaməsi verir;
- texnoparkın (inkubatorun) rezidentləri ilə texnoparkda (inkubator) fəaliyyətin həyata keçirilməsinə dair müqavilə bağlayır;
- texnoparkda (inkubator) fəaliyyətin həyata keçirilməsinə dair texnoparkın (inkubatorun) rezidentləri ilə bağlanmış müqavilələrin şərtlərinə əməl olunmasına nəzarət edir, həmin müqavilələr üzrə pozuntuların aradan qaldırılması və vurulmuş zərərin ödənilməsi ilə bağlı tədbirlər görür;
- ofis, konsaltinq, treninq, peşə hazırlığı, maliyyə, marketinq, hüquq, logistika, rabitə, mühafizə, texniki dəstək, lizinq, təşviqat xidmətləri və texnoparkda səmərəli fəaliyyət üçün digər xidmətlərin göstərilməsini bilavasitə və ya müvafiq müqavilələr əsasında təmin edir;
- texnoparkda fəaliyyətin həyata keçirilməsi, qanunvericilik aktlarına və texnoparkın əsasnaməsinə əməl edilməsi ilə bağlı texnoparkın (inkubatorun) rezidentlərinə kömək göstərir;
- texnoparkın (inkubatorun) rezidentləri, habelə onlarla dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları arasında qarşılıqlı fəaliyyəti əlaqələndirir;
- texnoparkın fəaliyyət profili üzrə elmi tədqiqatların və təcrübə-konstruktor işlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə texnoparkın (inkubatorun) rezidentləri ilə yerli və xarici elmi tədqiqat və ali təhsil müəssisələrinin fəaliyyətini əlaqələndirir, elmi-texniki və innovasiya sahələrində əməkdaşlığı təşkil edir.

Hazırda Cəmiyyət Bakıda fəaliyyət göstərən “Pi Campus” biznes inkubasiya mərkəzinin rezidentlərinə xidmət göstərir. Mingəçevir YT Parkı 2015-ci ilin fevral ayında yaradılmışdır və qeydiyyatdan keçmiş bir rezidenti var. Digər YT Parkı Xəzər dənizində yerləşən Pirallahı adasında tikilməkdədir.

Cəmiyyət tamamilə Azərbaycan Respublikasının Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin mülkiyyətindədir.

Cəmiyyətin hüquqi və faktiki ünvanı. Cəmiyyətin hüquqi ünvanı: Nizami küçəsi 203-B, AF Business House, Bakı, Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa cür qeyd olunmadığı təqdirdə, Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) ifadə olunmuşdur.

2 Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti

Azərbaycanda iqtisadi islahatlarla yanaşı, bazar iqtisadiyyatına uyğun hüquqi, vergi və normativ baza inkişaf etməkdədir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi bu islahatlardan, eləcə də hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərin effektivliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

2 Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti (davamı)

Xam neftin qiymətlərindəki əhəmiyyətli azalmadan sonra 21 fevral 2015-ci il tarixində ABŞ dollarına qarşı Azərbaycan Manatı 34%, 21 dekabr 2015-ci il tarixində isə 47% devalvasiya edilmişdir. İkinci devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı manatın üzən məzənnə rejiminə keçdiyini elan etmişdir. İlin sonundan hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiqləndiyi tarixədək məzənnə dərəcələri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməmişdir.

2015-ci ildə baş vermiş devalvasiyalar idxal məhsullarının qiymətinin artması ilə nəticələnsə də, ümumi inflyasiya tempi devalvasiya faizindən əhəmiyyətli dərəcədə aşağı olmuşdur. Bu dəyişikliklər devalvasiyanın təsirinə həssas olan şirkətlər üçün satılan malların maya dəyərinin və əməliyyat xərclərinin artmasına gətirib çıxara bilər. İqtisadi artım və xarici valyuta ehtiyatlarının cəlb edilməsi ilə bağlı qeyri-müəyyənliklər hələ də mövcuddur və bu, Cəmiyyətin gələcək maliyyə nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda müəyyən edilə bilməyən dərəcədə mənfi təsir göstərə bilər.

Azərbaycan hökuməti mövcud iqtisadi çətinliklərə cavab olaraq ölkə iqtisadiyyatına xarici investisiyalar cəlb etmək və qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirmək məqsədilə islahatların sürətləndirilməsi və iqtisadiyyata dəstəyin göstərilməsi ilə bağlı planlarını açıqlamışdır.

Cəmiyyətin Rəhbərliyi hazırkı iqtisadi mühitdə baş verən dəyişiklikləri müşahidə edir və Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını dəstəkləmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınan maliyyə alətləri istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasətləri başqa cür qeyd olunmadığı təqdirdə, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (5-ci Qeydə baxın).

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya edilmiş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrüyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yeni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yeni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. 21-ci Qeydə baxın.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya edilmiş dəyər əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. Mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyerdə göstərilən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat məsrəfləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyerdə qeydə alınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan gəlir və ya zərər qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya mövcud bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində alınıb-satılması nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (“standart şərtlərlə həyata keçirilən” alış və satışlar) Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar müəssisənin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Cəmiyyət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda.

Nəzarət qarşı tərəfin satışa əlavə məhdudiyətlər qoymadan aktivi tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə kassa, tələb edilənədək depozitlər və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az və ya üç aya bərabər olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə tanınır.

Debitor borcları. Debitor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyerdə tanınır.

Amortizasiya olunmuş dəyerdə tanınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın (“zərər halları”) nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivləri və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya dövrünə təsir göstərən dəyərsizləşmə üzrə zərərlər il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir. Ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivləri (əhəmiyyətindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair Cəmiyyətdə obyektiv dəlil olmadıqda, həmin aktiv analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edilir və dəyərsizləşməyə görə birlikdə qiymətləndirilir.

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Cəmiyyətin nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Cəmiyyətin borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfə dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri kredit riski üzrə oxşar xüsusiyyətlərə görə qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə şərtlərinə əsasən borcalanların ödəmə qabiliyyətini təsdiqləyir ki, bu da belə aktivlərlə bağlı gələcək pul vəsaitlərinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcminə dair rəhbərlikdə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nailiyyətinə əsasən müəyyən edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikasını müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılarsa və ya bu şərtlər borcalanın və ya emitentin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişərsə, dəyərsizləşmənin uçotu şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. Şərtlərinə yenidən baxılmış aktivin tanınmasının dayandırılması zamanı risk və faydalar əhəmiyyətli dərəcədə dəyişərsə, yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanınır. Bu, adətən ilkin və yeni gözlənilən nağd pul axınlarının cari dəyərləri arasındakı fərq əhəmiyyətli olduqda müşahidə olunur.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) bərabərləşdirmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Dəyersizləşmə üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcaların kredit reytinginin artması kimi) aid edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyersizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə bərpa edilir.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin bərpa edilməsi il üzrə mənfəət və ya zərərdə dəyersizləşmə üzrə zərərin azaldılması kimi uçota alınır.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərdə sonra isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır.

Əməliyyat lizinqi. Cəmiyyət lizinq obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların lizinq verəndən Cəmiyyətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan lizinq müqaviləsi üzrə lizinq alan qismində çıxış etdiyi hallarda, ümumi lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Lizinq müddəti lizinq alan tərəfindən lizinq obyektinin icarəsi haqqında imzalanmış müqavilə əsasında ləğv oluna bilməyən dövr, habelə lizinq alanın əlavə ödənişlər etməsindən asılı olmayaraq lizinq obyektinin icarəsini artırmaq hüququna malik olduğu əlavə dövrlərdir (əgər lizinqalan icarə müddətinin əvvəlində bu hüququ istifadə etməsinə kifayət qədər əmin olarsa).

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci/kredit cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınan əməliyyatlara aid olan vergilər bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya vergi orqanları tərəfindən geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və sair əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarına əsasən yaradılan sənaye, yaxud texnologiyalar parklarının idarəedici təşkilatının və ya operatorunun mənfəətinin sənaye, yaxud texnologiyalar parklarının infrastrukturunun tikintisinə və saxlanılmasına yönəldilmiş hissəsi vergidən azad edilir.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri cari vergi aktivləri və vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquq mövcud olduqda, eləcə də təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri vergiyə cəlb edilən eyni və ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən eyni vergi orqanına ödənilmiş vergiyə aid olduqda və bu zaman hesablaşmaları əvəzləşdirmə yolu ilə aparmaq niyyəti mövcud olduğu halda əvəzləşdirilə bilər.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Cəmiyyət törmə müəssisələrin dividendləri və ya onların satışından əldə edilən gəlirlərə tətbiq edilən vergilər üzrə müvəqqəti fərqlərin qaytarılmasına nəzarət edir. Rəhbərliyin yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılmasını gözlədiyi hallar istisna olmaqla, Cəmiyyət belə müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliklərini tanımır.

Əlavə dəyər vergisi. Satışdan hesablanan əlavə dəyər vergisi aşağıdakılardan daha tez baş verən əməliyyatın tarixində vergi orqanlarına ödənilir: (a) alıcılar tərəfindən borclar ödənildikdə və ya (b) mal və ya xidmətlər alıcılara təqdim olunduqda. Ödənilmiş ƏDV məbləğləri vergi hesab fakturaları alındıqdan sonra satışdan hesablanan əlavə dəyər vergisi ilə əvəzləşdirilə bilər. Vergi orqanları ƏDV-nin xalis məbləğdə ödənilməsinə icazə verir. Satış və alış üzrə ƏDV maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə qeyd alınır və maliyyə hesabatında ayrıca olaraq aktiv və öhdəlik kimi göstərilir. Debitor borclarının dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyersizləşmə üzrə ehtiyat debitor borcunun ƏDV-si daxil olmaqla ümumi məbləğində qeyd alınır.

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarına əsasən yaradılan sənaye, yaxud texnologiyalar parklarının infrastrukturunun, istehsal sahələrinin yaradılması və tikintisi, habelə elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin görülməsi məqsədi ilə sənaye, yaxud texnologiyalar parklarının idarəedici təşkilatı və ya operatoru tərəfindən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təsdiqedicə sənədi əsasında texnikanın, texnoloji avadanlıqların və qurğuların idxalı ƏDV-dən azad edilir.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri ilə xalis satış dəyərindən ən aşağı olan dəyərlə qeyd alınır. Mal-material ehtiyatlarının maya dəyəri orta çəki metodu ilə hesablanır. Hazır məhsul və başa çatdırılmamış tikililərin maya dəyərində borc vəsaitləri üzrə xərclər istisna olmaqla, xammal, birbaşa işçi qüvvəsi, digər birbaşa xərclər və müvafiq istehsal xərcləri (normal iş həcmində əsasən) daxildir. Xalis satış dəyəri işin başa çatdırılma və satış xərcləri çıxılmaqla, fəaliyyətin adi gedişində təxmin edilən satış qiymətidir.

Qabaqcadan ödənişlər. Qabaqcadan ödənişlər dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla maya dəyərində uçota alınır. Qabaqcadan ödənişə aid olan mal və xidmətlərin bir ildən sonra əldə edilməsi gözlənildikdə və ya qabaqcadan ödəniş, ilkin uçot zamanı uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilən aktivə aid olduqda, qabaqcadan ödəniş uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilir. Aktivlərin alınması üçün qabaqcadan ödənişlər, Cəmiyyətin həmin aktiv üzrə nəzarəti əldə etdiyi halda və həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olması ehtimal edildikdə, həmin aktivin balans dəyərində köçürülür. Digər qabaqcadan ödənişlər, qabaqcadan ödənişlərə aid olan mal və xidmətlər əldə edildikdə mənfəət və zərər hesabatına silinir. Qabaqcadan ödənişlərə aid olan aktivlər, mal və xidmətlərin əldə edilməyəcəyinə dair əlamət mövcud olduqda, qabaqcadan ödənişin balans dəyəri silinir və müvafiq dəyersizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və zərəre aid edilir.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər kapital kimi təsnifləşdirilir. Yeni səhmlərin emissiyası ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə məsrəflər kapitalda daxilolmaların azalması kimi (vergi çıxılmaqla) göstərilir. Alınmış məbləğin ədalətli dəyərində buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan hissəsi səhm mükafatı kimi göstərilir.

Gəlirlərin tanınması. Gəlirlər alınmış və ya alınacaq məbləğlərin ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilir və bütün diskontlar, geri qaytarılmış mallar və əlavə dəyər vergisi çıxılmaqla əks etdirir. Cəmiyyət gəlirin məbləği etibarlı şəkildə qiymətləndirildikdə, gələcək iqtisadi səmərənin müəssisəyə daxil olması ehtimal edildikdə və Cəmiyyətin aşağıda göstərilən bütün fəaliyyət növləri xüsusi meyarlara uyğun olduqda gəliri tanıyır. Barter əməliyyatı ilə əldə edilmiş malların ədalətli dəyərini düzgün şəkildə qiymətləndirmək mümkün olmadıqda, gəlir satılmış malların və ya göstərilmiş xidmətlərin ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilir.

Xidmətlərin satışı. Xidmətlərin realizasiyası müəyyən əqdin tamamlanma dərəcəsi ilə asılı olaraq həmin xidmətlərin göstərildiyi uçot dövründə tanınır. Tamamlanma dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin ümumi göstərilməli olan xidmətlərə nisbəti kimi müəyyən edilir.

Dövlət tərəfindən ayrılan vəsaitlər. Cəmiyyətin kapitalı nizamnamə kapitalından və dövlət tərəfindən ayrılan vəsaitlərdən ibarətdir. 1-ci Qeyddə göstərilən kimi, Cəmiyyət dövlət təşkilatıdır. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi Cəmiyyətə vəsaitlərin ayrılması ilə bağlı icraçı qismində maliyyə agentli vəzifəsini daşıyır. Cəmiyyətə vəsaitlərin ayrılması ödəniş tarixində Cəmiyyətin kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatında ədalətli dəyerdə tanınır.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Xarici valyutanın çevrilməsi. Cəmiyyətin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Cəmiyyətin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır (“AZN”). Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Cəmiyyətin təqdimat valyutası olan AZN ilə əks olunmuşdur.

Əməliyyatlar və qalıqlar. Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının (“Mərkəzi Bank”) müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq Cəmiyyətin funksional valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Cəmiyyətin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərdə “sair xalis əməliyyat xərcləri” kimi tanınır. Borclar, eləcə də pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri ilə bağlı məzənnə fərqlərindən yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda “maliyyə gəlirləri və ya xərcləri” kimi göstərilir. Məzənnə fərqi yaranan bütün digər gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda “inzibati və sair əməliyyat xərcləri” kimi əks olunur. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə təqdimat valyutasına çevrilir. Məzənnə dəyişikliklərinin xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN, 1 Avro = 1.7046 AZN (2014: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN, 1 Avro = 0.9522 AZN). Gəlir və xərclərin çevrilməsində istifadə olunan əsas orta valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.0285 AZN, 1 Avro = 1.1331 AZN (2014: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN, 1 Avro = 1.0417 AZN).

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır. Əsas vəsaitlərə gələcəkdə əsas vəsait kimi istifadə olunması nəzərdə tutulan başa çatdırılmamış tikililər daxildir.

Əsas vəsaitlər ilə bağlı sonrakı xərclər müvafiq olaraq aktivin balans dəyərində və ya ayrıca aktiv kimi yalnız o halda tanınır ki, həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olması ehtimal edilsin və onun dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilsin. Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan hissəsi qədər tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Aktivlərin silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə sair əməliyyat gəlirləri və ya xərcləri kimi tanınır.

Amortizasiya. Torpaq və başa çatdırılmamış tikililər üçün amortizasiya hesablanmır. Digər əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yəni əsas vəsaitlərin təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	<u>Faydalı istifadə müddəti</u>
Kompüter və avadanlıqlar	4 il
Mebel və sair avadanlıqlar	4 il
Nəqliyyat vasitələri	5 il
Digər əsas vəsaitlər	4 il

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Cəmiyyət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Cəmiyyətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olmaqla, əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir. Proqram təminatı üzrə lisenziyalar, patentlər və ticarət nişanları onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır.

Cəmiyyət tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (2-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Maliyyə hesabatlarının təqdimatında dəyişikliklər. İl ərzində Cəmiyyət mənfəət və ya zərər, eləcə də balans hesabatındakı gəlirlərin və təxirə salınmış gəlirlərin təsnifatını dəyişərək dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər kimi göstərmişdir. Cəmiyyət investisiyalar və əməliyyat xərclərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət tərəfindən alınan subsidiyalara BMS 20 “Hökumət Subsidiyaları” standartının tələblərini tətbiq etmişdir, halbuki bu standart müəssisənin mülkiyyətindəki dövlətin iştirak payına şamil edilmir.

Cəmiyyət hesab edir ki, bu dəyişiklik ən son maliyyə göstəriciləri ilə bağlı daha etibarlı və daha uyğun məlumat təmin edir. BMS 8-ə uyğun olaraq bu dəyişikliyin təsiri retrospektiv şəkildə tətbiq edilmiş və əvvəlki dövrün müqayisəli rəqəmləri müvafiq olaraq dəyişdirilmişdir.

Bu yenidən təsnifləşdirmələrin 31 dekabr 2014-cü il tarixinə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlərə təsiri aşağıda göstərilir:

	Əvvəlki hesabatla görə qalıq	Yenidən təsnifləşdirmə	31 dekabr 2014-cü il tarixinə yenidən təsnifləşdirmədən sonrakı qalıq
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>			
Təxirə salınmış gəlirlər	522,735	(522,735)	-
Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	3,749,933	2,081,686	5,831,619
Gəlirlər	1,103,477	(1,069,849)	33,628
Yığılmış zərər	-	(1,558,951)	(1,558,951)

Bu yenidən təsnifləşdirmələrin 1 yanvar 2014-cü il tarixinə maliyyə hesabatlarındakı məbləğlərə təsiri aşağıda göstərilir:

	Əvvəlki hesabatla görə qalıq	Yenidən təsnifləşdirmə	1 yanvar 2014-cü il tarixinə yenidən təsnifləşdirmədən sonrakı qalıq
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>			
Təxirə salınmış gəlirlər	460,898	(460,898)	-
Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	-	950,000	950,000
Yığılmış zərər	-	(489,102)	(489,102)

Məlumatların təqdimatındakı yuxarıdakı dəyişikliklərə görə 1 yanvar 2014-cü il tarixli maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Cəmiyyət növbəti maliyyə ili ərzində maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Cəmiyyət öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMS 39-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat 7-ci Qeyddə açıqlanır.

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti. Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddətinin müəyyən edilməsi oxşar aktivlər ilə bağlı mövcud təcrübəyə əsasən peşəkar mülahizələr tətbiq etməklə aparılmışdır. Belə aktivlərlə bağlı gələcək iqtisadi faydalar əsasən onların istifadəsi nəticəsində əldə ediləcəkdir. Lakin avadanlığın texniki və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması kimi digər amillər bu aktivlərlə bağlı iqtisadi faydaların azaldılmasına gətirib çıxarır. Rəhbərlik aktivlərin cari texniki vəziyyətini və bu aktivlərin Cəmiyyətə iqtisadi fayda gətirəcəyi təxmin edilən dövrü nəzərə alaraq, əsas vəsaitlərin qalan faydalı istifadə müddətini müəyyən edir. Bu zaman aşağıdakı əsas amillər nəzərə alınır: (a) aktivlərin gözlənilən istifadə müddəti; (b) istismar göstəriciləri və texniki xidmət qaydalarından asılı olan gözlənilən fiziki köhnəlmə və aşınma; və (c) bazar şərtlərindəki dəyişikliklər nəticəsində avadanlığın texnoloji və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması.

Təxmin edilən faydalı istifadə müddəti rəhbərliyin təxminlərindən 10% fərqlənsəydi, 31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üzrə amortizasiyanın təsiri 15,753 AZN çox və ya 12,889 AZN az olardı (2014: 10,846 AZN çox və ya 11,359 AZN az olardı).

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2015-ci il tarixindən Cəmiyyət üçün qüvvəyə minmişdir, lakin onlar Cəmiyyətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMS 19-a Dəyişikliklər – “Müəyyən edilmiş ödənişlər üzrə pensiya planı: İşçilər tərəfindən ödənişlər” (2013-cü ilin noyabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2014-cü il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir)
- 2012-ci ildə dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (2013-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2014-cü il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2013-cü ildə dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (2013-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 iyul 2014-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni Uçot Qaydaları

Cəmiyyətin 1 yanvar 2016-cı il tarixinə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Cəmiyyət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMHS 9 “Maliyyə Alətləri: Təsnifləşdirmə və Qiymətləndirmə” (2014-cü ilin iyul ayında dəyişiklik edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın əsas fərqləri aşağıda göstərilir:

- Maliyyə aktivləri üç qiymətləndirmə kateqoriyasına təsnifləşdirilməlidir: ilkin tanınmadan sonra amortizasiya edilmiş dəyerdə qiymətləndirilən aktivlər, ilkin tanınmadan sonra sair məcmu gəlirlərin tərkibində ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən aktivlər və mənfəət və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən aktivlər.
- Təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə müəssisənin biznes modelindən və müqavilədə nəzərdə tutulan nağd pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmamasından asılıdır. Əgər borc aləti müvafiq vəsaitin əldə edilməsi üçün saxlanılırsa və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə də uyğun gəlsə, amortizasiya edilmiş dəyerdə qeydə alınabilir. Yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə uyğun gələn borc alətləri həm nağd pul axınlarının əldə edilməsi, həm də satış üçün nəzərdə tutulan aktivlərdən ibarət portfelin tərkibindədirsə, o zaman həmin alətlər sair məcmu gəlirlərin tərkibində ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktivlər kimi təsnifləşdirilə bilər. Tərkibində nağd pul axınları olmayan və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinə uyğun gələn maliyyə aktivləri mənfəət və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyerdə qiymətləndirilməlidir (məsələn, törəmə maliyyə alətləri). Qeyri-törəmə alətlərin tərkibində olan törəmə maliyyə alətləri müvafiq maliyyə aktivlərində ayrıca göstərilir və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinin şərtlərinə uyğunluq qiymətləndirilərkən nəzərə alınır.
- Pay alətlərinə investisiyalar hər zaman ədalətli dəyerdə qiymətləndirilir. Lakin pay aləti satış üçün nəzərdə tutulmadıqda, rəhbərlik ədalətli dəyerdəki dəyişiklikləri sair məcmu gəlirlərin tərkibində göstərilməsi ilə bağlı dəyişilməz qərar qəbul edə bilər. Əgər pay aləti satış üçün nəzərdə tutulursa, ədalətli dəyerdəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərərdə göstərilməlidir.
- Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 39-un əksər tələbləri dəyişdirilmədən BMHS 9-a köçürülmüşdür. Əsas fərq ondan ibarətdir ki, müəssisə mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə öhdəliklərinin kredit risklərindəki dəyişiklikləri effektivliyi sair məcmu gəlirlərin tərkibində açıqlamalıdır.
- BMHS 9 dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin tanınması üçün yeni model təqdim edir: gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) modeli. Bu model maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanan “üç mərhələli” yanaşmanı nəzərdə tutur. Yeni qaydaya əsasən dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması zamanı müəssisə 12 aylıq GKZ-yə (ticarət debitor borcları üçün isə qüvvədə olduğu bütün dövr ərzində GKZ-yə) bərabər olan zərərləri birbaşa tanımalıdır. Kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artarsa, dəyərsizləşmə 12 aylıq GKZ deyil, kreditin qüvvədə olduğu bütöv müddətə uyğun GKZ əsasında qiymətləndirilir. Bu modelə lizinq və debitor borcları üzrə dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş təlimatlar da daxildir.
- Hecinq uçotunu risklərin idarə edilməsi ilə daha sıx əlaqələndirmək üçün uçot ilə bağlı tələblərə dəyişikliklər edilmişdir. Hazırda standart makrohecinq hallarının uçotunu nəzərdə tutmadığına görə, o, şirkətlərə BMHS 9-da təsvir edilən hecinqin uçotu tələblərini tətbiq etmək və BMS 39-un bütün heclərə tətbiqini davam etdirmək kimi uçot siyasəti arasında seçim imkanı verir.

Hazırda Cəmiyyət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMHS 15 “Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir” (28 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın təqdim etdiyi əsas prinsipə görə gəlir mal və xidmətlər müştəriyə ötürüldüyü zaman əməliyyat qiyməti ilə tanınmalıdır. Birlikdə satılan mal və xidmətlərdən yaranan gəlir hər bir mal və ya xidmət üzrə ayrıca tanınmalı, təklif edilən endirim və güzəştlər müvafiq olaraq həmin mal və xidmətlər üzrə bölüşdürülməlidir. Ödəniş hər hansı səbəbə görə dəyişərsə və bu zaman məbləğin dəyişmə riski əhəmiyyətli olmazsa, məbləğin minimal hissəsi tanınmalıdır. Müştərilər ilə müqavilələrin təmin edilməsi ilə bağlı xərclər kapitallaşdırılmalı və müqavilədən faydaların əldə edildiyi müddət ərzində amortizasiya edilməlidir. Hazırda Cəmiyyət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 16 “Lizinq” (2016-cı ilin yanvar ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standart lizinqin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdimatı və açıqlanması ilə bağlı prinsipləri müəyyən edir. Bütün lizinq müqavilələri icarənin başladığı tarixdən icarəyə götürənin aktivdən istifadə hüququ, eləcə də müvafiq dövrlər ərzində icarə ödənişləri həyata keçirildiyi halda maliyyələşdirmə əldə etməsinə gətirib çıxarır. Müvafiq olaraq, BMHS 16 lizinqin BMS 17-də nəzərdə tutulduğu kimi əməliyyat və ya fəaliyyət lizinqi kimi təsnifləşdirilməsini ləğv edir və bunun əvəzində icarəyə götürənlər üçün vahid uçot metodu təqdim edir. İcarəyə götürənlər aşağıdakıları tanımalıdır: (a) icarəyə verilən aktivin dəyərinin aşağı olduğu hallar istisna olmaqla, 12 aydan artıq müddəti olan bütün icarə müqavilələrindəki aktiv və öhdəlikləri və (b) mənfəət və zərər hesabatında icarəyə verilmiş aktivlərin icarəyə verilmiş öhdəliklər üzrə faizlərdən ayrıca amortizasiyası. BMHS 16 mahiyyət etibarilə icarəyə verənin BMS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxlayır. Müvafiq olaraq, icarəyə verən lizinq müqavilələrini əməliyyat və ya maliyyə lizinqi kimi təsnifləşdirməkdə və onları ayrıca uçota almaqda davam edir.

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir:

- BMHS 14, Tənzimlənən tariflər üzrə həyata keçirilən fəaliyyət ilə bağlı təxirə salınmış ödənişlər (2014-cü ilin yanvar ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Birgə fəaliyyətdə iştirak paylarının əldə edilməsi üzrə əməliyyatların uçotu – BMHS 11-ə Dəyişikliklər (6 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Amortizasiyanın hesablanması üsulları ilə bağlı açıqlama - BMS 16 və BMS 38-ə dəyişikliklər (12 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Kənd təsərrüfatı: Məhsul verən bitkilər – BMS 16 və BMS 41-ə dəyişikliklər (30 iyun 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Ayrıca maliyyə hesabatlarında iştirak payı metodu – BMS 27-yə dəyişikliklər (12 avqust 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi – BMHS 10 və BMS 28-ə dəyişikliklər (11 sentyabr 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2014-cü ildə dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (25 sentyabr 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Məlumatların açıqlanması – BMS 1-ə dəyişikliklər (2014-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- İnvestisiya şirkətləri üçün konsolidasiya tələbi ilə bağlı istisnanın tətbiqi - BMHS 10, BMHS 12 və BMS 28-ə dəyişikliklər (2014-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-cı il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı təqdirdə, yeni standartlar və şərtlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar və Qalıqlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar ümumi nəzarət altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət etmək imkanına malik olsun və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərə dair qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin və ya ona birgə nəzarət etsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, iqtisadi mahiyyətin hüquqi formadan üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Bütün dövlət təşkilatları Cəmiyyət ilə ümumi nəzarətdə olan müəssisələr hesab olunur. Həmin təşkilatlarla əməliyyatlar aşağıda əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar kimi təqdim olunur:

31 dekabr 2015-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	9,594,468
Kreditor borcları	22,175

31 dekabr 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	5,831,619

1 yanvar 2014-cü il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Dövlət tərəfindən ayrılmış vəsaitlər	950,000

Cəmiyyət Azərbaycan hökumətinin nəzarətindədir. Cəmiyyət Azərbaycan hökumətinin nəzarətində olduğuna görə onunla əlaqəli olan tərəflərlə və dövlət müəssisələri ilə həyata keçirilmiş fərdi qaydada əhəmiyyətli olmayan əməliyyatları və qalıqları hazırkı maliyyə hesabatlarında açıqlamamaq imkanından istifadə etmişdir.

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər. Əsas idarəedici heyət Direktor ilə təmsil olunur.

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2015 Xərclər	2014 Xərclər
<i>Qısamüddətli ödənişlər:</i>		
- Əmək haqları	19,186	19,200
- Qısamüddətli mükafatlar	700	4,200
Cəmi	19,886	23,400

8 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014	1 yanvar 2014
Tələb edilənədək bank qalıqları	83,456	9,968	32,293
Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyi ilə hesablaşmalar	98,818	73,871	50,000
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	182,274	83,839	82,293

31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə “Fitch” reyting agentliyinin reytinglərinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014	1 yanvar 2014
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- BBB-	98,818	73,871	50,000
Reytingsiz	83,456	9,968	32,293
Cəmi	182,274	83,839	82,293

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

9 Əsas Vəsaitlər

Əsas vəsaitlərin balans dəyəri üzrə hərəkət aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	Baş çatdırılmamış tikililər	Kompüter və avadanlıqlar	Mebel və sair avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər
<i>Azərbaycan manatı ilə</i>								
1 yanvar 2014-cü il tarixinə ilkin dəyər		-	140,602	167,430	76,260	49,960	-	434,252
Yığılmış amortizasiya		-	(486)	(507)	(3,123)	(1,531)	-	(5,647)
1 yanvar 2014-cü il tarixinə balans dəyəri		-	140,116	166,923	73,137	48,429	-	428,605
Əlavələr		2.678.158	19.155	18.971	33.500	83.308	13.564	2.846.656
Silinmələr		-	-	-	-	-	-	-
Amortizasiya xərci	15	-	(38.632)	(43.787)	(16.262)	(12.604)	(479)	(111.764)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyəri		2,678,158	120,639	142,107	90,375	119,133	13,085	3,163,497
31 dekabr 2014-cü il tarixinə ilkin dəyər		2,678,158	159,757	186,401	109,760	133,268	13,564	3,280,908
Yığılmış amortizasiya		-	(39,118)	(44,294)	(19,385)	(14,135)	(479)	(117,411)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyəri		2,678,158	120,639	142,107	90,375	119,133	13,085	3,163,497
Əlavələr		4.633.664	-	-	-	-	20.500	4,654,164
Silinmələr		-	-	-	-	-	-	-
Amortizasiya xərci	15	-	(40,014)	(46,480)	(21,952)	(33,269)	(6,277)	(147,992)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri		7,311,822	80,625	95,627	68,423	85,864	27,308	7,669,669
31 dekabr 2015-ci il tarixinə ilkin dəyər		7,311,822	159,757	186,401	109,760	133,268	34,064	7,935,072
Yığılmış amortizasiya		-	(79,132)	(90,774)	(41,337)	(47,404)	(6,756)	(265,403)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri		7,311,822	80,625	95,627	68,423	85,864	27,308	7,669,669

9 Əsas Vəsaitlər (davamı)

Başa çatdırılmamış tikililər Xəzər dənizində yerləşən Pirallahı adasında YT Parkın tikintisi üçün investisiya qoyulmuş vəsaitlərdən ibarətdir.

10 Debitor Borcları

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014	1 yanvar 2014
Debitor borcları	18,717	-	-
Debitor borclarına daxil olan cəmi maliyyə aktivləri	18,717	-	-
Avans ödənişləri	-	1,069,795	-
Məhdudiyət qoyulmuş pul vəsaitləri	2,422	1,493	-
Sair debitor borcları	956	6,023	-
Cəmi debitor borcları	22,095	1,077,311	

Avans ödənişləri Pirallahı adasında YT Parkın tikintisi üçün göstərilmiş xidmətlərə görə qabaqcadan ödənilmiş vəsaitlərdən ibarətdir.

Debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014	1 yanvar 2014
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>			
- Kiçik həcmli müəssisələr	18,717	-	-
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	18,717	-	-

11 Mal-Material Ehtiyatları

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014	1 yanvar 2014
Təsərrüfat materialları	8,432	-	-
Cəmi mal-material ehtiyatları	8,432	-	-

12 Nizamnamə Kapitalı

31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin səhmdarları aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Adi səhmlərin sayı	%	Məbləğ
Azərbaycan Respublikasının Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	2	100%	50,000
Cəmi nizamnamə kapitalı			50,000

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC-nin nizamnamə kapitalı 50,000 AZN müəyyən edilməklə, 24 aprel 2013-cü il tarixində 1301020015475400 nömrəli dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyatdan keçmişdir. Emissiya edilmiş bütün adi səhmlər tam ödənilmişdir. Hər səhm üzrə səhmdara bir səs hüququ verilir.

“Yüksək Texnologiyalar Parkı” MMC
31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

13 Kreditor Borcları

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	31 dekabr 2014	1 yanvar 2014
YT Parkın tikintisi üçün göstərilmiş xidmətlərə görə kreditor borcları	793,958	-	-
Sair kreditor borcları	16,780	-	-
<i>Kreditor borclarına daxil olan cəmi maliyyə öhdəlikləri</i>	810,738	-	-
Ödəniləcək ƏDV	3,082	1,493	-
İşçilər qarşısında öhdəliklər	-	486	-
Cəmi kreditor borcları	813,820	1,979	-

14 Gəlirlərin Kateqoriyalar üzrə Təhlili

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2015	2014
İcarə gəlirləri	64,824	33,628
Cəmi gəlirlər	64,824	33,628

Gəlirlər əsasən Bakıdakı biznes inkubasiya mərkəzinin rezidentlərindən alınmış icarə haqlarından ibarətdir.

15 İnzibati və Sair Əməliyyat Xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2015	2014
İşçi heyəti üzrə xərclər	397,392	428,591
İcarə xərcləri	316,313	221,586
Amortizasiya xərcləri	147,992	111,764
Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər	87,069	110,195
Kommunal xərclər	44,316	23,401
Mühafizə xərcləri	21,240	18,901
Ezamiyyə xərcləri	14,115	51,041
Sığorta xərcləri	6,992	5,509
Təmir və texniki xidmət xərcləri	6,938	25,723
Ofis xərcləri	6,897	39,001
Peşəkar xidmət haqları	5,480	11,854
Bank komissiyaları	1,450	10,230
Rabitə xərcləri	1,241	13,828
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	5,269	1,582
Sair əməliyyat xərcləri	12,296	30,271
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	1,075,000	1,103,477

16 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

Məhkəmə prosesləri. Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Cəmiyyətə qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Cəmiyyətin rəhbərliyi öz təxminlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialar hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş ehtiyatlardan artıq əhəmiyyətli zərərlərin yaranmasına gətirib çıxarmayacaqdır.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin mövcud kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin ləğv edilə bilməyən əməliyyat lizinqi ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır.

Vergiqoyma. Azərbaycan Respublikasının ticarət, o cümlədən vergi qanunvericiliyi bir neçə formada şərh oluna bilər. Bundan əlavə, biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq vergi orqanlarının öz mülahizələrinə görə sərbəst qərar vermə riski də mövcuddur.

Ümumiyyətlə, vergi ödəyiciləri audit ilindən əvvəlki üç təqvim ili üzrə vergi auditindən keçməlidirlər. Lakin tamamlanmış audit yoxlamaları, aşağı səviyyəli vergi orqanlarının əldə etdiyi vergi auditi nəticələrini yoxlamaq məqsədilə yuxarı səviyyəli vergi orqanları tərəfindən həyata keçirilən sonrakı əlavə audit yoxlamalarının olması ehtimalını istisna etmir. Cinayət işinin araşdırılması zamanı iddia müddəti məhkəmənin qərarına əsasən yeddi ilədək uzadıla bilər.

17 Maliyyə Aktivləri və Maliyyə Öhdəliklərinin Əvəzləşdirilməsi

31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələrin təsirinə məruz qalan məbləğlər olmamışdır; maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər hansı maliyyə aləti əvəzləşdirilməmişdir.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Cəmiyyət daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və digər qiymət riskləri), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Cəmiyyətin kredit şərtləri ilə xidmət satışları və maliyyə aktivlərinin yaranmasına səbəb olan qarşı tərəflərlə aparılan digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır.

Aktivlərin növləri üzrə Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi aşağıda əks etdirilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2015	2014
Debitor borcları (Qeyd 10)		
- Debitor borcları	18,717	-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (Qeyd 8)		
<i>Reference source not found.</i>		
- Tələb edilənədək bank qalıqları	83,456	9,968
- Dövlət Xəzinədarlıq Agentliyi	98,818	73,871
Cəmi balans üzrə risklər	200,991	83,839
Cəmi kredit risklərinin maksimal səviyyəsi	200,991	83,839

Potensial kredit riskinin azaldılması üçün aktiv və öhdəliklərin əvəzləşdirilməsi imkanı böyük əhəmiyyət kəsb etmir.

Cəmiyyət məruz qaldığı kredit riskinə bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər müntəzəm olaraq rəhbərlik tərəfindən

təsdiqlənir. Belə risklərə mütəmadi olaraq nəzarət edilir və limitlərə isə ildə ən azı bir dəfə yenidən baxılır.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Cəmiyyətin rəhbərliyi debitor borclarının ödəmə müddətləri üzrə təhlil aparır və vaxtı keçmiş borclara xüsusi nəzarət edir. Bununla əlaqədar olaraq, rəhbərlik 10-cu Qeyddə göstərilədiyi kimi kreditlərin ödəmə müddətləri və kredit riski haqqında məlumatları təqdim edir.

Kredit riskləri üzrə konsentrasiya. Cəmiyyət kredit riski üzrə konsentrasiyalara məruz qalmır. Rəhbərlik verilmiş kreditlərin ümumi məbləğinin Cəmiyyətin xalis aktivlərinin 10%-dən yuxarı olan qarşı tərəflər haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır.

Bazar riski. Cəmiyyət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) xarici valyuta (b) faiz hesablanan aktiv və öhdəliklər və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Aşağıda göstərilən bazar risklərinə həssaslıq bütün digər amillər sabit qalmaqla, hər hansı amildə baş vermiş dəyişikliyə əsaslanır. Praktikada bunun baş verməsi ehtimalı azdır və bəzi amillərdə baş verən dəyişikliklərin bir-biri ilə müəyyən əlaqəsi ola bilər – məsələn, faiz dərəcəsi və valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklər.

Xarici valyuta riski. Rəhbərlik xarici valyuta riski ilə əlaqədar hər bir valyuta və ümumilikdə risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir. Bu limitlərə hər ay nəzarət edilir. 31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Cəmiyyət xarici valyuta riskinə məruz qalmamışdır.

Faiz dərəcəsi riski. Cəmiyyət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Aşağıdakı cədvəldə Cəmiyyətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil əks olunur. 31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin faiz dərəcəsi üzrə xalis həssaslıq kəsiri əhəmiyyətli olmamışdır.

Rəhbərlik faiz dərəcəsi üzrə risklərin Cəmiyyətin fəaliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmədiyini hesab etdiyinə görə belə risklərin idarə edilməsi üçün rəsmi siyasət və prosedurlara malik deyil.

Cəmiyyət öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. 31 dekabr 2015, 31 dekabr 2014 və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin faiz hesablanan aktiv və ya öhdəlikləri olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində müəssisənin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Cəmiyyət hər gün mövcud olan pul vəsaitlərindən istifadə etmək məcburiyyəti ilə qarşılaşır. Likvidlik riski Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən idarə edilir. Rəhbərlik hər ay pul vəsaitlərinin hərəkətləri üzrə proqnozlara nəzarət edir.

Cəmiyyət əsasən hökumət subsidiyaları və kreditor borclarından ibarət olan davamlı maliyyələşdirmə bazasının saxlanmasına çalışır. Cəmiyyət gözlənilməyən likvidlik tələblərinin tez bir zamanda və asanlıqla yerinə yetirilməsi üçün likvid aktivlərin diversifikasiya edilmiş portfəllərinə vəsait yatırır. Cəmiyyətin likvidlik portfeli pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən (Qeyd 8) ibarətdir. Rəhbərliyin təxminlərinə görə likvidlik portfelinə pul vəsaitləri və bank depozitləri gözlənilməyən likvidlik tələblərinin yerinə yetirilməsi üçün bir gün ərzində nağd pula çevrilə bilər.

Mühasibatlıq Departamenti likvidlik mövqeyinə hər gün nəzarət edir və mütəmadi olaraq standart və daha əlverişsiz bazar şərtlərini əhatə edən müxtəlif ssenarilər əsasında likvidlik üzrə həssaslıq testləri aparır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2015-ci və 2014-cü il tarixlərinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Ödəmə müddətləri üzrə cədvəldə göstərilən məbləğlərə

müqavilə üzrə diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti daxildir. Belə diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

18 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Ödənilməli öhdəliklər sabit olmadıqda, cədvəldə göstərilən məbləğlər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan şərtlərə əsasən müəyyən edilir. Valyuta ödənişləri hesabat dövrünün sonunda mövcud olan spot məzənnəsindən istifadə etməklə çevrilir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	Cəmi
Öhdəliklər		
YT Parkın tikintisi üçün göstərilmiş xidmətlərə görə kreditör borcları (Qeyd 13)	793,958	793,958
Sair kreditör borcları	16,780	16,780
Əsas məbləğ və faiz üzrə gələcək ödənişlər daxil olmaqla, cəmi gələcək ödənişlər		
	810,738	810,738

31 dekabr 2014-cü il tarixinə kreditör borclarının qalığı sifira bərabər olmuşdur.

19 Ədalətli Dəyər haqqında Açıqlamalar

Ədalətli dəyər qiyətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilədiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiyətlərlə qiyətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiyətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiyətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiyətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiyətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiyətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyər qiyətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyər qiyətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiyətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliyi bütövlükdə ədalətli dəyər qiyətləndirilməsi ilə ölçülür.

(a) Ədalətli dəyər qiyətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Aşağıdakı cədvəldə ədalətli dəyər iyerarxiyalarının səviyyələri üzrə təhlili və ədalətli dəyər qiyətləndirilməyən aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015				31 dekabr 2014			
	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
AKTİVLƏR								
Sair maliyyə aktivləri								
- Debitor borcları	18,717	-	-	18,717	-	-	-	-
CƏMİ AKTİVLƏR	18,717	-	-	18,717	-	-	-	-
ÖHDƏLİKLƏR								
Sair maliyyə öhdəlikləri								
- YT Parkın tikintisi üçün göstərilmiş xidmətlərə görə kreditör borcları	793,958	-	-	793,958	-	-	-	-
Sair kreditör borcları	16,780	-	-	16,780	-	-	-	-
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR	810,738	-	-	810,738	-	-	-	-

19 Ədalətli Dəyər haqqında Açıqlamalar (davamı)

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınan maliyyə aktivləri. Dəyişkən faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərinə bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin kredit riskindən asılıdır.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınan öhdəliklər. Digər öhdəliklərin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edilir. Müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan sabit faizli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün cari faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin (“tələb edilənədək ödənilən öhdəliklər”) ədalətli dəyəri öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş tələb edildikdə ödənilən məbləğ kimi hesablanır.

20 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMS 39, Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi Standartına uyğun olaraq, Cəmiyyət maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilən maliyyə aktivləri (“MZHƏD”). “Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə əks etdirilən maliyyə aktivləri” kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün maliyyə aktivləri. Bundan əlavə, maliyyə lizinqi üzrə debitor borcları ayrıca kateqoriyada göstərilir. Cəmiyyətin bütün maliyyə aktivləri kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına aid edilmişdir. Cəmiyyətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə tanınmışdır.